

**Posudok oponenta na súbor prác doc. PhDr. Ivety Kovalčíkovej, PhD.
k vymenúvaciemu konaniu za profesora v odbore pedagogika**

Pre vypracovanie oponentského posudku k inauguračnému konaniu doc. PhDr. Ivety Kovalčíkovej, PhD. mi boli doručené reprezentatívne publikácie uchádzačky vybraté pre tento účel a komplexne spracované materiály vo vedecko-pedagogickej charakteristike vrátane scientometrických kritérií. Všetky materiály preukazujú, že uchádzačka spĺňa všetky predpoklady pre vymenúvacie konanie, avšak až jej komplexné posúdenie dovoľuje popísať vedecký a pedagogický prínos tejto odborníčky.

1. Čím a ako je vedecká škola uchádzača významná, originálna, nová v slovenskom i medzinárodnom kontexte rozpracovania odboru

Osobitosť vedeckej školy doc. Kovalčíkovej spočíva v intenzívnom a vytrvalom sprostredkovaní vedeckých poznatkov učiteľom a študentom učiteľstva no najmä v precíznej metodologickej príprave doktorandov. Boli to jednak výcviky v dramatickej výchove, no aktuálnejšie a scientistické je jej zapájanie učiteľov a doktorandov priamo do aktivít vedeckého výskumu. Považujem za najprínosnejšie to, že teoretické rozpracovanie problematiky exekutívnych funkcií a ich rozvoja ako tému psychologickú vniesla do pedagogickej teórie, špecificky aj so zameraním na sociálne znevýhodnených žiakov. Novátorským počínom pre slovenské edukačné prostredie je štandardizovanie komplexnej batérie na diagnostikovanie vyšších kognitívnych exekutívnych funkcií žiakov (D-KEFS), a pre pedagogické využitie určený program kognitívnej stimulácie pre znevýhodnených žiakov. Táto tímová práca uchádzačky s interdisciplinárnym tímom vrátane psychológov je vzorovým príkladom, ako vedecká škola zasahuje nielen do výchovy doktorandov, obohacuje prax, ale ponúka riešenie pre interdisciplinárne témy. To je na Slovensku stále vzácny spôsob spojenia výskumných iniciatív pedagógov, psychológov, didaktikov v priamej väzbe na praktikov. V tejto súvislosti je výchova štyroch ukončených doktorandov a jedného po dizertačnej skúške integrálnou súčasťou je vedeckej školy.

2. Úroveň rozpracovania problematiky, spôsob práce autora s vedeckým poznaním, kvalita výskumných aktivít

V tejto časti zdôrazním najnovšie výskumy autorky, i keď aj jej raná orientácia na dramatickú výchovu bola sprevádzaná výskumnými aktivitami sledujúcimi viac sociálne javy a vzťahy v edukácii. Najpresvedčivejšie v doterajšej práci uchádzačky je však metodologické uchopenie problematiky kognitívnych exekutívnych funkcií, o ktorej opodstatnenosti existujú teoretické zdroje rozpracované v kolektívnom diele *Diagnostika a stimulácia kognitívnych a exekutívnych funkcií žiaka v mladšom školskom veku*, ako aj samostatnej štúdiu *Testovanie a hodnotenie učiteľnosti – teoretické východiská i praktické aplikácie*. Prijatú teoretickú paradigmu sa podujala výskumnou stratégiou adaptovať pre možnosti diagnostikovania a hodnotenia. Cenné je, že bohaté využitie zahraničných skúseností, poznatkov a kontaktov pretavila do zmysluplného a skutočne empirického skúmania predmetných javov v slovenských podmienkach so zameraním na špecifickú skupinu žiakov, kde bolo vydareným výsledkom overenie predpokladov priesačné a explicitné. Zároveň sa presvedčivým stal aj samotný výskumný zámer: či a ktoré exekutívne funkcie podmieňujú procesy učenia sa žiakov, a ktoré mentálne procesy sa exploatujú. Výskum samotný je prínosný a užitočný pre pedagogickú teóriu, avšak to, čo je pre pedagogiku a jej edukačnú realitu najcennejšie, sú navrhnuté (adaptované) a overené spôsoby a nástroje testovania funkcií a procesov, čo je najsilnejšou

oporou pre poňatie dynamickej diagnostiky, ktorej je doc. Kovalčíková výraznou slovenskou odborníčkou. Jej vedecké aktivity v týchto načrtnutých súvislostiach prekračujú rámec výskumného tímu prostredníctvom množstva účasť na vedeckých a odborných podujatiach, pozvané referáty prednesené pred širšími interdisciplinárnymi odbornými fórami v zahraničí, organizovanie konferencií aj členstvo vedeckých výborov konferencií IACEP a seminárov v zahraničí. Vzhľadom na znalosť prezentácií uchádzačky môžem vysokú kvalitu jej aktivít potvrdiť aj z tohto hľadiska.

Okrem spoluautorských monografií je editorkou 9 ďalších vedeckých a odborných publikácií. Je v zahraničných odborných komunitách uznávanou odborníčkou, o čom svedčí aj vysoký citačný ohlas (okrem 101 domácich 30 zahraničných ohlasov). To, že väčšina diel je výsledkom práce tímu, je preto možno považovať za prirodzený výsledok špecifika jej spôsobu práce, ako aj výsledku doktorandskej školy, ktorá je u doc. Kovalčíkovej zrejmá. Čo možno v tejto bohatej tvorivej vedeckej činnosti chýba, je samostatné monografické dielo aktuálneho dáta, no pri holistickom posúdení diela doc. Kovalčíkovej je bohato doplnené inými hodnotnými prácami (karenty, tímová spolupráca a pod.)

3. Teoretické presahy vedeckej školy

Presahy vedeckej školy nie je možné vidieť len v teoretickej dimenzii. Rozlíšiť sa dá jej internacionály, interdisciplinárny a terminologický dosah. Z pohľadu na *internacionalnosť* chcem upozorniť na schopnosť uchádzačky implementovať bohaté zahraničné skúsenosti v slovenských podmienkach na vedeckom princípe, a zároveň to, že nielen priniesla, ale aj ďalej smerom do zahraničia smerujú jej vplyvy – takým je zorganizovanie konferencie IACEP v Krakove, kde je uznávanou odborníčkou na problematiku, a publikovanie nielen anglických štúdií, ale aj vydanie kolektívnej monografie v ruskom jazyku na Ukrajine *Izbrannyje konteksty reformy nacionalnoj programmy obrazovanija v Anglii i Slovakii. O interdiciplinárnom prínose jej vedeckého pôsobenia* nie je pochyb a treba zdôrazniť, že tak, ako vychádzala z kognitívnych psychologických teórií, podarilo sa jej presvedčivo preukázať, že vedecký výskum nemá byť ohraničený a uzavretý v odborovo uzavretých medziach, ale naopak, správne zostavenie tímu a zvolenie vhodnej metodológie umocňuje rozvoj poznania. Pedagogické spracovanie psychologických východísk pre edukačnú realitu má moderný a nadčasový význam.

Terminologický presah jej vedeckej školy spočíva v zostavení a vydaní precízne spracovaného teozauru *Terminologické minimum kognitívnej edukácie*, ktorého ambíciou bolo vnieť do pedagogického priestoru kognitívno-psychologickú problematiku s reálne zabezpečenou terminologickou čistotou. V dnešnej dobe je takýto počin zvlášť potrebný, pretože postmoderná etapa rozvoja vied niekedy akoby rezignovala na úzus lingvisticko-odborovej čistoty, pojmy bývajú niekedy vyprázdnené a stávajú sa skôr dojmami, čomu sa táto publikácia snaží predchádzať. Hoci sa spravidla slovníková literatúra nepovažuje za v pravom zmysle originálne dielo, v tomto prípade povaha originalnosti spočíva vo väzbe na špecifickú problematiku.

4. Aplikačné presahy vedeckej činnosti uchádzača

Okrem nesporného teoretického prínosu pre rozvoj pedagogického poznania ja aplikačný význam sledovateľný v týchto úrovniach: za prvý výrazný prínos možno považovať poňatie učiteľskej profesie na intervenčnom princípe (*Kognitívna edukácia a kompetencie učiteľa: možnosti identifikácie deficitných kognitívnych funkcií žiaka ako predpoklad ich ďalšej stimulácie* vychádzajúc z modernej pedeutológie) a najmä zvyšovania požiadaviek na vzdelanostnú úroveň učiteľov a chápanie interdisciplinárnej prípravy záujemcov o profesiu

a ich kontinuálny rozvoj. Tu za významné považujem jej organizovanie a pôsobenie tréningov a seminárov pre učiteľov v činnnej praxi a vytváranie študijných programov a predmetov v rámci pracoviska. Presvedčivé sprístupňovanie psychologických poznatkov pre pedagogické prostredie dáva učiteľom príležitosť pedagogicky myslieť a konať zodpovedne, odborne a profesionálne. Za druhý veľmi významný prínos v aplikačnej rovine považujem presvedčivé a vedecky podložené stvárnenie problematiky edukácie založenej na dynamickej diagnostike sociálne znevýhodnených detí a starostlivé vysoko odborné popularizovanie tejto témy na odborných a nielen politických paradigmách. V neposlednom rade je žiaduce upozorniť na učebnicovú autorskú tvorbu, ktorý síce z hľadiska scientometrických a evalvačných trendov nie je na najvyšších miestach rebríčkov, no aplikačný význam každého vedeckého prínosu má stále najlepšiu možnosť uplatnenia v príprave budúcich odborníkov – učiteľov.

5. Vplyv uchádzačky na vedecký a pedagogický život pracoviska

Vedecká a pedagogická kariéra doc. Kovalčíkovej je dlhoročne spätá s Prešovskou univerzitou a jej Pedagogickou fakultou. Ako prodekanka pre pedagogickú činnosť Pedagogickej fakulty a neskôr prorektorka Prešovskej univerzity evidentne venovala tejto inštitúcii nielen svoj organizačný talent a vytrvalý stimul, ale najmä vedecký prínos s mimoriadnym medzinárodným efektom. Pre pracovisko priniesla kontakty so zahraničnými univerzitami a renomovanými odborníkmi v európskom pedagogicko-psychologickom kontexte, ako aj svoje kontakty s americkými univerzitami. V pedagogickom rozmere za najcennejšie treba považovať rozvíjanie aktivít Erasmus a to tak outcoming i incoming, podporu doktorandského štúdia systematickou podporou metodologickej prípravy doktorandov PF PU, teda nielen tých, ktorí je boli ako školiteľke zverení (5), ale ako náročná a skúsená výskumníčka poskytuje svoje inšpirácie a podnety aj ostatným. Za najvýraznejší vplyv však treba považovať nesporne to, že pre svoje pracovisko získala niekoľko projektov APVV, VEGA, ktoré svedomito viedla a vytvorila priestor aj pre vedenie iných, ako aj pre nadfakultnú spoluprácu medzi jednotlivými pracoviskami univerzity. S tým súvisí aj vytvorenie finančných možností pre prezentovanie pracoviska na medzinárodnom odbornom fóre, tematický vedeckovýskumný zámer ponúknutý viacerým členom pracoviska a príležitosť publikačne a edične podporiť a pozdvihnúť úroveň pracoviska a jednotlivcov. Domáce pracovisko jej päťkrát udelilo Cenu dekana Pedagogickej fakulty.

6. Zhodnotenie uchádzačky ako vedeckej a pedagogickej osobnosti

Doc. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD. je nesporne zrelou a mimoriadne aktívnou vedeckou osobnosťou, výskumníčkou s tvorivým a vysoko disciplinovaným prístupom k témam i spôsobom metodologického uchopenia problému. Popritom však je pedagogicky citiacou a podporujúcou univerzitnou učiteľkou, ktorá medzi kolegami a študentmi doma, ale i v zahraničí má svoje meno a vybudované odborné renomé. Za zvlášť cenné v jej práci je aj vysoký počet medzinárodne akceptovaných a vo vedeckých databázach (karentované časopisy 8 zahraničných 1 domáci) evidovaných vedeckých štúdií, zväčša v spoluautorstve. Veľká časť aj jej ďalších publikačných jednotiek je vydaná v anglickom jazyku doma aj v zahraničí.

Nesporne cennou charakteristikou je jej schopnosť vytvoriť produktívny tím, stimulovať svojich kolegov a riadiť tímovú prácu aj v detailoch. O tom svedčí jej vedecko-pedagogická charakteristika, z ktorej je zrejmé, že získala niekoľko národných a päť medzinárodných vedecko-výskumných projektov. Jej medzinárodné pôsobenie dokumentuje niekoľko zahraničných študijných a prednáškových pobytov v USA, Nemecku ako aj aktivity v rámci

mobilitných programov Erasmus. Ocenenie jej práce na Prešovskej univerzite bolo vyjadrené niekoľkými cenami dekana PF PU a zahraničné pôsobenie bolo ocenené zlatou medailou Ministerstvom školstva a vedy Ukrajiny.

Z uvedeného vyplýva a je možné jednoznačne konštatovať, že uchádzačka o vymenúvacie konanie kvantitatívne spĺňa požadované kritériá, kvalitatívne preukazuje náležitosti vyžadované na získanie akademického titulu profesor pedagogiky.

Záver: odporúčam, aby doc. PhDr. Ivete Kovalčíkovej, PhD. po úspešnom inauguračnom konaní bol udelený titul „profesor“.

V Banskej Bystrici, dňa 20.4.2017

Prof. PhDr. Bronislava Kasáčová, CSc.